

EUGENIUSZ CZERWIENIEC

ZAGRANICZNE INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE W PERSPEKTYWIE PRZYSTĄPIENIA POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Celem opracowania jest próba wskazania na występowanie zależności między postępującym procesem integracji Polski z Unią Europejską a ożywieniem wzajemnych przepływów kapitału w formie zagranicznych inwestycji bezpośrednich. W pierwszej części przedstawione zostaną procesy dostosowania polskiego prawa do wymogów Unii Europejskiej w zakresie swobody przepływu kapitału, a w części drugiej – statystyczna prezentacja rozwoju wzajemnych inwestycji.

I. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE SWOBODY PRZEPŁYWÓW KAPITAŁU

Jednym z przejawów postępującego procesu integracji Polski z Unią Europejską jest porządkowanie ustawodawstwa dotyczącego swobody przepływów kapitału. Międzynarodowe przepływy kapitału między Polską a krajami Unii Europejskiej zostały uregulowane szeregiem aktów prawnych, spośród których największe znaczenie ma zawarty 16 grudnia 1991 r. układ o stowarzyszeniu Polski ze Wspólnotami Europejskimi zwany Układem Europejskim oraz uchwalona 14 czerwca 1991 r. ustawa o spółkach z udziałem kapitału zagranicznego. Układ o stowarzyszeniu Polski ze Wspólnotami Europejskimi stworzył nowe możliwości rozwoju ścisłej współpracy gospodarczej i integracji Polski z krajami Unii Europejskiej, bowiem zasadniczym celem Układu jest tworzenie warunków dla stopniowej integracji Polski ze Wspólnotą. Na szczególną uwagę zasługuje przewidziana w Układzie liberalizacja wzajemnych płatności i przepływów kapitału. Zgodnie z art. 60 Układu strony zobowiązują się do zapewnienia swobody transferu środków finansowych związanych z inwestycjami bezpośrednimi (transfer zysków, likwidacja i repatriacja inwestycji itp.) oraz zniesienia wszelkich restrykcji dewizowych ograniczających funkcjonowanie jednolitego wolnego rynku kapitałowego¹. Jednym z celów Układu jest zatem tworzenie klimatu sprzyjającego realizacji inwestycji zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Chodzi o przyjęcie i wprowadzenie w życie przepisów prawnych sprzyjających inwestycjom oraz zapewnienie lepszej ich ochrony, polepszanie infrastruktury

---

¹ D. Lasok, *Zarys prawa*, TNOiK, Toruń 1995, s. 202 i n. oraz K. Gawlikowska-Hueckel, A. Stepniak, A. Zielińska-Głębocka, *Polska – EWG*, Wyd. Ośrodek Badań EWG i Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1993, s. 152.

gospodarczej, wymianę informacji. Postanowienia układu stowarzyszeniowego nakładają na Polskę obowiązek stosowania przepisów obowiązujących we Wspólnotach, a więc całkowite zniesienie ograniczeń w przepływie kapitału i płatności bieżących.

Zgodnie z art. 44-45 Układu Europejskiego polskie podmioty uzyskują takie same prawa do zakładania przedsiębiorstw na terenie Wspólnoty, jakie obowiązują w stosunkach wzajemnych między państwami członkowskimi. Układ gwarantuje polskim osobom prawnym i fizycznym traktowanie nie mniej korzystne, niż w przypadku przedsiębiorstw i obywateli z obszaru Wspólnot (zasada „traktowania narodowego”). Zapis ten wiąże również stronę polską, która zobowiązała się do przyznawania podmiotom Wspólnot podobnego prawa w sposób stopniowy².

Postanowienia Układu obejmują również usługi finansowe towarzyszące inwestycjom bezpośrednim. Wprawdzie znoszenie barier dla międzynarodowych transakcji kapitałowych jest bardzo skomplikowane, jednak strony układu o stowarzyszeniu zgodziły się na szeroką liberalizację transferu usług. Układ przewiduje więc traktowanie narodowe usług ubezpieczeniowych, usług bankowych, leasingu finansowego, obrotu weksłami itp. Przestrzeganie zasady „jednakowej korzyści” chroniącej instytucje sektora finansowego państw członkowskich przed nierównoprawnym traktowaniem w państwach nie należących do Wspólnot stanowi poważną barierę dla polskich inwestorów w sektorze finansowym, jako że przepisy polskiego prawa bankowego i ubezpieczeniowego są badane przez kraje Wspólnot w aspekcie równoważnego traktowania instytucji Wspólnot w Polsce, gdy polskie banki i instytucje finansowe zamierzają inwestować w UE. Zasada „jednakowej korzyści” stanowi więc ograniczenie swobody rozwoju polskich inwestycji bezpośrednich we Wspólnotach Europejskich w sektorze finansowym³.

Ustawa z dnia 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem kapitału zagranicznego reguluje warunki działania podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w Polsce. Ustawa znosi dotychczasowy obowiązek każdorazowego uzyskiwania zezwolenia na utworzenie spółki z udziałem zagranicznym. Zezwolenia wymagane są w przypadkach inwestowania w niektórych tylko dziedzinach oraz w przypadku tworzenia spółki, do której polski podmiot państwowy wnosi wkłady niepieniężne, stanowiące przedsiębiorstwo, nieruchomości lub część przedsiębiorstwa. Ustawa zapewnia swobodę transferu zysku za granicę, co wyraźnie sprzyja inwestycjom w Polsce. Natomiast czynnikiem mało zachęcającym jest selektywne przyznawanie ulg podatkowych przez Ministerstwo Finansów po spełnieniu przez spółkę pewnych ściśle określonych warunków. Na mocy omawianej ustawy inwestorzy zagraniczni zyskują prawo do swobodnego transferu kapitału w przypadku likwidacji spółki oraz do wypłaty odszkodowań z tytułu strat poniesionych w wyniku wyłączenia lub zastosowania innych środków równoważnych z wyłączeniem. Pozyskane ze sprzedaży akcji lub udziałów spółki środki finansowe oraz wypłaty odszkodowań mogą być bez przeszkód przekazy-

² K. Gawlikowska-Hueckel, A. Stępnia, A. Zielińska-Głębocka, op. cit., s. 151-153.

³ Ibidem, s. 155-158.

wane za granicę. Te ostatnie uregulowania gwarantują zagranicznym inwestorom bezpieczeństwo inwestycji. W myśl ustawy, podmioty zagraniczne zachowują nabyte uprawnienia podatkowe i celne⁴.

Istotnym aktem prawnym sprzyjającym wprowadzaniu swobody przepływu kapitału między Polską a Unią Europejską jest obowiązująca od 31 grudnia 1994 r. ustawa - Prawo Dewizowe⁵. Uzupełniona aktami wykonawczymi ustawa ta zniosła obowiązek odsprzedaży przez osoby krajowe wpływów walutowych bankom, co sprzyja postępującej liberalizacji przepływów kapitałowych.

Następnym aktem sprzyjającym liberalizacji przepływów kapitałowych jest zarządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 1996 r. w sprawie ogólnych zezwoleń dewizowych. Zarządzenie udziela zezwolenia firmom zagranicznym na emisję papierów wartościowych w Polsce oraz dopuszcza swobodny odpływ kapitałów w postaci inwestycji bezpośrednich oraz udzielanych zagranicy pożyczek i kredytów. Zezwala się też polskim podmiotom na nabywanie akcji lub obejmowanie udziałów w spółkach zagranicznych oraz nabywanie nieruchomości położonej za granicą w związku z prowadzoną tam działalnością gospodarczą⁶.

Przedstawione tu pokrótce uregulowania oraz inne akty prawne odnoszące się do inwestycji bezpośrednich świadczą o tym, że Polska podjęła działania zmierzające do pełnej liberalizacji przepływów kapitałowych z krajami Unii Europejskiej⁷ oraz stanowią podstawę do tworzenia się sprzyjającego dla inwestorów klimatu inwestycyjnego, dzięki czemu obserwuje się ożywioną aktywność inwestycyjną w Polsce podmiotów pochodzących z zagranicy, w tym również z krajów Unii.

II. INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE DOKONYWANE PRZEZ KRAJE CZŁONKOWSKIE UNII EUROPEJSKIEJ W POLSCE

W latach 1993-2002 wielkość i struktura geograficzna pochodzenia bezpośrednich inwestycji zagranicznych dokonywanych w Polsce kształtowała się tak, jak podano w tabeli 1, 2 i 3. Przytoczone w tabelach dane na temat wielkości kapitału zainwestowanego i rocznych strumieni bezpośrednich inwestycji napływających do Polski wskazują na ożywienie od 1993 r. napływu kapitału w tej formie z zagranicy, a w szczególności z krajów Unii Europejskiej⁸. Według informacji Państwowej Agencji Inwestycji Zagranicznych, na koniec 2002 r. skumulowana wartość inwestycji zagranicznych w Polsce wynosiła 65,1 mld USD⁹. Najwięcej kapitału napłynęło do Polski w 2000 r.,

⁴ Por. J. Witkowska, *Bezpośrednie inwestycje krajów EWG w Polsce*, „Gospodarka Narodowa” nr 1/1993, s. 16-17.

⁵ Dz. U. Nr 136, poz. 703.

⁶ E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec, *Unia Europejska. Integracja Polski z UE*, IKiCHZ, Warszawa 1997, s. 433 oraz E. Dobrodziej, *Kapitał zagraniczny w Polsce*, TNOiK, Bydgoszcz 1999, s. 16-19.

⁷ Por. J. Witkowska, *Rynek czynników produkcji w procesie integracji europejskiej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Łódź 2001, s. 222.

⁸ Dane PAIZ za 2002 r.

⁹ Ibidem.

kiedy to jego strumień osiągnął kwotę 10,5 mld USD¹⁰. Zdecydowana większość kapitału napłynęła do Polski z krajów Unii Europejskiej. Ponad 67% wartości inwestycji zagranicznych, jakie napłynęły do Polski pochodzi właśnie z krajów Unii. Największym inwestorem w tej grupie krajów jest Francja (18,7% ogółu wartości inwestycji). Na drugim miejscu plasują się Niemcy (12%), kolejne miejsca zajmują: Holandia (ok. 9%), Wielka Brytania (6,2%), Włochy (5,7%), Szwecja (4,3%). Spośród inwestorów spoza Unii Europejskiej dominują Stany Zjednoczone (13,4%) oraz korporacje ponadnarodowe (3,7%)¹¹. W analizowanym okresie można zauważyć systematyczny wzrost udziału inwestycji państw członkowskich Unii Europejskiej w Polsce z 46,7 % w 1993 r. do 67,6% w 2002 r.¹²

Inwestorzy z krajów Unii Europejskiej odgrywają istotną rolę w procesach prywatyzacji polskich przedsiębiorstw. Świadczy o tym w pewnym stopniu struktura pochodzenia kapitału w spółkach sprywatyzowanych kapitałowo według kraju inwestora (zob. tabela 4 i 5). Dane zaprezentowane w tabelach świadczą o tym, że spośród inwestorów zagranicznych największy udział w prywatyzacji polskich przedsiębiorstw mają inwestorzy pochodzący z krajów Unii Europejskiej. Przytoczone w tabelach dane pochodzą sprzed czterech lat, tymczasem aktualna struktura pochodzenia kapitału ulokowanego w polskich spółkach uległa zmianom. Zdecydowanie wzrósł udział Francji dzięki zainwestowaniu w 2000 r. przez spółkę France Télécom kwoty 3.199,4 mln USD w polskim sektorze telekomunikacyjnym, a zatem wzrosło znaczenie inwestorów z Unii Europejskiej w prywatyzacji polskiej gospodarki. Obraz ten uległ zmianie również w wyniku przeprowadzonych w 2001 r. transakcji sprzedaży 35% akcji elektrowni „Rybnik” konsorcjum Electricité de France i spółce niemieckiej EnBW oraz sprzedaży 25% akcji Górnośląskiego Zakładu Energetycznego z siedzibą w Gliwicach szwedzkiemu koncernowi Vattenfall¹³.

Można przypuszczać, że obserwowana tendencja wzrostu udziału inwestycji państw członkowskich Unii Europejskiej w Polsce jest w jakimś stopniu konsekwencją przyjętych rozwiązań legislacyjnych oraz wynikającego z nich postępującego procesu integracji Polski z krajami Unii. Nie można jednak twierdzić, że są to jedyne przyczyny wzmożonej aktywności w Polsce inwestorów pochodzących z obszaru Unii Europejskiej.

¹⁰ J. Żuk, *Z ziemi zagranicznej do Polski*. „Nowe Życie Gospodarcze” nr 7/1998; *Inwestycje zagraniczne w Polsce*. IKiCHZ Warszawa 2002; dane PAIZ za r. 2002

¹¹ *Inwestycje zagraniczne w Polsce*. IKiCHZ Warszawa 2002

¹² Od 1996 r. dane obejmują już nowe państwa członkowskie Unii.

¹³ *Informacja o udziale inwestorów zagranicznych w procesie prywatyzacji polskiej gospodarki w latach 1990-2002*. Ministerstwo Skarbu Państwa. Warszawa 2002

Tabela 1

Skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce w latach 1993-2002 (w mln USD)

Kraj pochodzenia	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Kraje Unii Europejskiej	1 322,0	1 798,1	3 261,0	6 368,9	9 561,3	16 159,9	22 449,3	30 673,2	36 237,9	43 995,0
Niemcy	212,0	386,4	683,0	1 524,4	2 104,9	5 117,3	6 077,3	5 903,7	7 138,3	7 841,0
Włochy	270,0	365,8	459,0	1 223,8	1 636,3	2 037,6	3 208,0	3 417,6	3 501,4	3 696,2
Francja	177,0	268,1	574,0	899,9	1 616,4	2 398,9	3 854,7	7 901,0	10 220,8	12 172,1
Holandia	233,0	240,4	408,0	951,7	1 213,6	1 878,9	3 233,2	4 224,9	4 584,6	5 846,2
Wielka Brytania	68,0	112,2	368,0	509,0	1 002,0	1 929,5	2 068,0	2 181,1	2 667,0	4 051,8
Austria	195,0	159,7	248,0	315,3	660,3	758,3	799,4	1 172,2	818,7	795,3
Szwecja	71,0	86,7	179,0	361,3	565,8	691,5	789,2	2 027,8	2 312,1	2 788,8
Dania	24,0	60,2	124,0	238,2	306,8	558,4	541,4	741,1	915,0	1 839,2
Irlandia	7,0	7,0	47,0	105,7	191,2	226,1	813,7	1 025,0	1 041,2	1 059,7
Finlandia	18,0	21,9	38,0	92,9	137,9	191,2	214,0	256,0	424,1	405,6
Belgia	-	38,3	41,0	46,5	115,2	156,8	289,8	587,5	1 162,1	1 645,4
Hiszpania	43,0	47,0	88,0	94,3	5,0	62,3	259,3	377,9	380,2	592,2
Grecja	2,0	2,1	2,0	3,6	3,6	3,6	1,5	501,5	501,5	558,0
Luksemburg	2,0	2,3	2,0	2,3	2,3	2,3	11,6	17,2	77,8	143,3
Portugalia	-	-	-	-	-	147,2	288,2	338,7	493,1	560,2
Pozostałe kraje	1 508,0	2 522,7	3 570,0	5 658,8	11 026,4	14 491,3	16 463,3	18 719,2	20 595,6	21 119,6
w tym USA	1 028,0	1 413,7	1 698,0	2 965,6	3 981,8	4 911,2	5 152,9	7 350,3	7 806,0	8 736,1
Ogółem	2 830,0	4 320,8	6 831,0	12 027,7	20 587,7	30 651,2	38 912,6	49 392,4	56 833,5	65 114,6

Źródło: PAIZ

Tabela 2

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 1994-2002 (w mln USD)

Kraj pochodzenia	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Kraje Unii Europejskiej	476,1	1 462,9	3 107,9	3 192,4	6 598,6	6 289,4	8 223,9	5 564,7	7 757,1
Niemcy	174,4	296,6	841,4	580,5	3 012,4	960,0	-173,6	1 234,6	702,7
Włochy	95,8	93,2	764,8	412,5	401,3	1 170,4	209,6	83,8	194,8
Francja	91,1	305,9	325,9	716,5	782,5	1 455,8	4 046,3	2 319,8	1 951,3
Holandia	7,4	167,6	543,7	261,9	665,3	1 354,3	991,7	359,7	1 261,6
Wielka Brytania	44,2	255,8	141,0	493,0	927,5	138,5	113,1	485,9	1 384,8
Austria	-35,3	88,3	67,3	345,0	98,0	41,1	372,8	-353,5	-23,4
Szwecja	15,7	92,3	182,3	204,5	125,7	97,7	1 238,6	284,3	476,7
Dania	36,2	63,8	114,2	68,6	251,6	-17,0	199,7	173,3	924,2
Irlandia	0,0	40,0	58,7	85,5	34,9	587,6	211,3	16,2	18,5
Finlandia	3,9	16,1	54,9	45,0	53,3	22,8	42,0	168,1	-18,5
Belgia	38,3	2,7	5,5	68,7	41,6	133,0	297,7	574,6	483,3
Hiszpania	4,0	41,0	6,3	-89,3	57,3	197,0	118,6	2,3	212,0
Grecja	0,1	-0,1	1,6	0,0	0,0	-2,1	500,0	0,0	56,5
Luksemburg	0,3	-0,3	0,3	0,0	0,0	9,3	5,6	60,6	65,5
Portugalia	-	-	-	-	147,2	141,0	50,5	154,4	67,1
Pozostałe kraje	1 014,7	1 047,3	2 088,8	5 367,6	3 464,9	5 436,9	2 255,9	1 876,4	524,0
w tym USA	385,7	284,3	1 267,6	1 016,2	929,4	241,7	2 197,4	455,7	930,1
Ogółem	1 490,8	2 510,2	5 196,7	8 560,0	10 063,5	8 261,4	10 479,8	7 441,1	8 281,1

Źródło: PAIZ

Tabela 3

Udział w skumulowanej wartości bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce w latach 1993-2002 (w %)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Kraje Unii Europejskiej	46,7	41,6	47,7	52,9	46,4	52,7	57,7	62,1	63,8	67,6
Pozostałe kraje	53,3	58,4	52,3	47,1	53,6	47,3	42,3	37,9	36,2	32,4
w tym USA	68,1	56,0	47,6	42,4	36,1	33,9	31,3	39,3	37,9	41,4

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych PAIZ

Tabela 4

Struktura pochodzenia kapitału w spółkach sprywatyzowanych kapitałowo (stan na 31 grudnia 1998 r.)

Kraj inwestora	Udział %
Polska	53
Niemcy	15
USA	9
Holandia	5
Szwecja	3
Francja	3
W. Brytania	2
Szwajcaria	2
Finlandia	1
Pozostałe kraje	7

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa, cyt. za: *Inwestycje zagraniczne w Polsce*, IKiCHZ Warszawa 2000, s. 111.

Tabela 5

Udział inwestorów zagranicznych w prywatyzacji kapitałowej (stan na 31 grudnia 1998 r.)

Kraj inwestora	Udział %
Niemcy	32
USA	19
Holandia	9
Szwecja	7
Francja	7
W. Brytania	5
Szwajcaria	4
Finlandia	3
Pozostałe kraje	14

Źródło: dane Ministerstwa Skarbu Państwa, cyt. za: *Inwestycje zagraniczne w Polsce*, IKiCHZ Warszawa 2000, s. 111.

III. POLSKIE INWESTYCJE BEZPOŚREDNIE NA OBSZARZE UNII EUROPEJSKIEJ

Postępująca liberalizacja polskich przepisów prawnych w zakresie międzynarodowych przepływów kapitału, a zwłaszcza przepisów dewizowych stwarza polskim przedsiębiorstwom sprzyjające warunki do inwestowania za granicą. Pomimo tego aktywność polskich inwestorów na obszarze Unii Europejskiej jest jednak niewielka. Wynika to ze skłonności polskich podmiotów bardziej do rozwijania handlowej współpracy gospodarczej z zagranicą niż do inwestowania bezpośredniego. Duże znaczenie ma w tym zakresie również stosunkowo słaba kondycja finansowa polskich przedsiębiorstw oraz charakter ich strategii działania polegającej na chęci osiągnięcia dużego zysku w krótkim czasie¹⁴.

W analizowanym okresie (lata 1993-2002) można zauważyć powolny wzrost wartości polskich inwestycji bezpośrednich dokonywanych w krajach Wspólnoty, co oznacza, że coraz większa liczba polskich przedsiębiorców jest świadoma konieczności podejmowania działalności na rynkach Europy Zachodniej oraz możliwości wykorzystania szans, jakie stwarza stowarzyszenie Polski z krajami Unii Europejskiej. W 2000 r. wartość polskich lokat bezpośrednich nie przekraczała jednak 1,6 % wartości lokat krajów Unii w Polsce. Dane dotyczące rozmiarów i struktury geograficznej polskich inwestycji za granicą obrazują tabele 6, 7 i 8.

Pomimo poważnych obaw o działalność na innych rynkach w warunkach międzynarodowej konkurencji, polscy przedsiębiorcy zainwestowali do tej pory w krajach UE ok. 500 mln EUR¹⁵. Najwięcej polskiego kapitału zainwestowano we Francji i w Niemczech. Większość powstałych za granicą polskich firm prowadzi działalność handlową, która nie wymaga zbyt dużego

¹⁴ Por. K. Gawlikowska-Hueckel, A. Stepniak, A. Zielińska-Głębocka, op. cit., s. 161.

¹⁵ *European Union foreign direct investment yearbook 2001*.

Tabela 6

Napływ polskich inwestycji bezpośrednich do krajów Unii Europejskiej w latach 1992 – 2000 (w mln EUR)

Kraje przeznaczenia	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Niemcy	14,0	-4,0	4,0	-3,0	-14,0	34,0	10,0	4,0	-9,0
Włochy	0,0	-1,0	0,0	1,0	0,0	1,0	0,0	4,0	0,0
Francja	1,0	0,0	-17,0	9,0	1,0	54,0	1,0	-6,0	3,0
Holandia	.	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,0	11,0	3,0	8,0
Wielka Brytania	.	.	.	.	.	-1,0	.	.	.
Austria	0,0	0,0	1,0	1,0	0,0	.	17,0	-1,0	6,0
Szwecja	.	.	.	.	1,0	0,0	.	1,0	.
Dania	0,0	0,0	1,0	.	3,0	.	-8,0	1,0	.
Irlandia	.	.	1,0	.	1,0	0,0	.	-2,0	12,0
Finlandia	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Belgia/Luksemburg	1,0	4,0	0,0	.	-1,0	-3,0	9,0	6,0	-33,0
Hiszpania	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	3,0	2,0
Grecja	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Portugalia	0,0	.	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	-5,0	0,0
Ogółem	14,0	6,0	153,0	35,0	18,0	98,0	59,0	53,0	14,0

Źródło: European Union foreign direct investment yearbook 2001.

Tabela 7

Skumulowana wartość polskich inwestycji bezpośrednich w Unii Europejskiej w latach 1992 – 2000 (mln EUR)

Lata	mln EUR
1992	203
1993	209
1994	362
1995	432
1996	384
1997	395
1998	386
1999	457
2000	471

Źródło: European Union foreign direct investment yearbook 2001.

Tabela 8

Skumulowana wartość polskich inwestycji bezpośrednich w poszczególnych krajach Unii Europejskiej w roku 1999 (w mln EUR)

Kraje przeznaczenia	1999
Niemcy	120,0
Włochy	.
Francja	159,0
Holandia	9,0
Wielka Brytania	.
Austria	27,0
Szwecja	.
Dania	18,0
Irlandia	.
Finlandia	.
Belgia	.
Hiszpania	6,0
Grecja	.
Luksemburg	.
Portugalia	-5,0
Ogółem	457,0

Źródło: European Union foreign direct investment yearbook 2001.

zaangażowania kapitałowego. Nieliczne są przypadki podejmowania przez polskie podmioty działalności produkcyjnej za granicą, która wymaga znacznego zaangażowania kapitałowego (budowa własnego zakładu, zakup akcji lub udziałów). Natomiast znaczne jest zaangażowanie za granicą polskich podmiotów w sektorze transportowo-spedycyjnym, wzrasta również zaangażowanie kapitałowe polskich podmiotów w sektorze bankowym¹⁶.

Zawarte w przytoczonych tabelach liczby świadczą o tym, że zaangażowanie inwestorów polskich na obszarze Unii Europejskiej jest stosunkowo niewielkie. Świadczy o tym między innymi niekorzystny dla strony polskiej stosunek eksportu kapitału w formie inwestycji bezpośrednich do napływu inwestycji bezpośrednich. A przecież możliwości inwestycyjne Polski oraz jej potencjał ekonomiczny stanowią mocną podstawę do zdecydowanie większego zaangażowania inwestycyjnego polskich podmiotów za granicą.

Stowarzyszenie i przyszłe członkostwo Polski w Unii Europejskiej stwarza duże możliwości dla dokonywania przez polskie podmioty zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Na obszarze Wspólnoty panuje pozytywny klimat inwestycyjny, występują na nim rozległe możliwości dla polskich podmiotów w zakresie wyboru form lokaty, skorzystania z ulg podatkowych, uzyskania kredytu na warunkach lepszych niż w Polsce oraz możliwości wykorzystania programów lokalnych, regionalnych, narodowych i wspólnotowych. Przytoczone statystyki świadczą jednak o tym, że istniejące możliwości są w niewielkim stopniu przez polskie podmioty gospodarcze wykorzystywane. Zatem ze strony polskiej powinny być podejmowane działania polegające na ukazywaniu tych możliwości, szerokim ich propagowaniu oraz zachęcaniu krajowych podmiotów do podejmowania działań kooperacyjnych oraz dokonywania na tym obszarze lokat kapitałowych w formie inwestycji bezpośrednich¹⁷.

* * *

Stowarzyszenie Polski z Unią Europejską i wiążący się z tym postępujący proces integracji oznacza uruchomienie szeregu procesów sprzyjających zarówno dokonywaniu przez nasz kraj lokat zagranicznych w postaci inwestycji bezpośrednich, jak i napływowi do kraju kapitału zagranicznego w tej formie. Zarówno pozytywne efekty integracji oraz istniejące warunki stanowiące o atrakcyjności inwestycyjnej naszego kraju, jak również sprzyjający klimat inwestycyjny w krajach Unii powinny wpłynąć stymulująco na wzajemne przepływy inwestycji motywowanych możliwością omijania barier celnych, a także inwestycji poszukujących optymalnych lokalizacji¹⁸.

Na podstawie przytoczonych danych statystycznych oraz opinii zagranicznych inwestorów można wyrazić przekonanie, że perspektywa przystąpienia naszego kraju do Wspólnoty staje się dla inwestorów coraz ważniejszym czynnikiem stymulującym wybór Polski jako miejsca lokowania inwestycji. Obserwowane w ostatnich dwóch latach zmniejszenie tempa na-

¹⁶ A. Stępnia, S. Umiński, *Promocja polskich podmiotów inwestycyjnych na obszarze WE*, Real Press, Warszawa 1993, s. 27-28.

¹⁷ Ibidem, s. 62.

¹⁸ Por. J. Witkowska, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w warunkach stowarzyszenia i przyszłego członkostwa w WE*, Urząd Rady Ministrów. Biała Księga. Polska – Unia Europejska. Opracowania i Analizy, Seria: Gospodarka, Zeszyt 20, Warszawa 1993, s. 28-29.

pływu kapitału zagranicznego do Polski (również z krajów Unii Europejskiej) jest konsekwencją wielu przyczyn, spośród których za najważniejsze można uznać: spadek tempa rozwoju gospodarczego, ograniczenie skali procesów prywatyzacyjnych, niesprawne działania instytucji publicznych, nadmierną biurokrację, brak stabilnego systemu prawnego, korupcję, ryzyko związane z brakiem stabilności gospodarczej, brak odpowiedniej infrastruktury, skomplikowaną i długotrwałą procedurę uzyskiwania przez podmioty zagraniczne zgody na nabycie nieruchomości w Polsce.

Pomimo że Polska jest w chwili obecnej mniej atrakcyjnym krajem do inwestowania, to jednak w opinii inwestorów zagranicznych istnieje wiele pozytywnych aspektów, które stanowią o atrakcyjności polskiej gospodarki. Można do nich zaliczyć: duży rynek konsumencki, perspektywę uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej, stosunkowo niskie koszty pracy, wykwalifikowany personel, perspektywy eksportu do krajów Europy Wschodniej. Do okoliczności sprzyjających inwestowaniu należą ponadto istniejące w Polsce możliwości zapewnienia właściwej obsługi firm zagranicznych przez wyspecjalizowane firmy doradcze i audytorskie, stosowane zachęty inwestycyjne oraz wspieranie procesu inwestowania przez samorządy i środowiska lokalne¹⁹.

Wiele spośród czynników zniechęcających do lokowania kapitału w Polsce straci na znaczeniu z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Taka perspektywa daje podstawy do wyrażania nadziei na ponowne ożywienie procesu napływu kapitału do naszego kraju po uzyskaniu członkostwa. Można oczekiwać, że również polskie podmioty gospodarcze znacznie ożywią swą aktywność gospodarczą w zakresie inwestowania bezpośredniego na obszarze Wspólnoty.

DIRECT FOREIGN INVESTMENT IN THE LIGHT OF FORTHCOMING POLISH MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

S u m m a r y

Tightening integration of Poland and the European Union states is evidenced also by the adopted legal regulations concerning the freedom of capital flow. The changes in the Polish legislation translate into more investor-friendly atmosphere that promotes more active, mutual investment activity of both entities based in the Union states as well as Polish businesses.

Taking a closer look at the changes in the scale, pace and directions of mutual direct investment, presented in the paper, as well as based on the investors' opinions, it can be argued that the prospect of the Poland's accession to the Community becomes an ever more important factor stimulating foreign investors to select our country as the destination of their investment resources and also stimulates Polish investors to use investment opportunities in the European Union.

Although Poland currently seems less attractive in terms of investment, the opinions of many foreign investors pinpoint an array of positive aspects that enhance the attractiveness of the Polish economy. Furthermore, many of the factors deterring investors from allocating their resources in Poland is bound to lose importance upon accession of our country to the European Union. This situation provides solid grounds for hoping that the inflow of foreign capital to Poland will be substantial after we have obtained full membership. It can be expected that Polish businesses will also be more active players on the market of intra-Community direct investment.

¹⁹ Por. *Informacja o udziale inwestorów zagranicznych...*, op. cit.